

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvatio LXXXVII. De violento.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

quodd quis implicitam & confusam alicuius rei cognitionem habens, hominem scilicet tali loco latere, negligat ulterius inquirere; sicque si sagittam in locum illum emittens hominem occidat, mors eius est ei voluntaria, & in hoc consistit peccatum inconsiderantiae. S. Thōmas itaque, dum hic q. 6. a. 3. ad 3. insinuare videtur, dari posse voluntarium sine actu intellectus, vult volummodo non requiri actum seu cognitionem explicitam, iuxta iam dicta.

Mens sancti Thoma.

V.
Voluntarium & spontaneum quomodo differant.

Quaeres tertio: quomodo voluntarium differat a spontaneo. Respondetur spontaneum illud dici; quod quis omnino vltro, ac merè ex sua voluntate praestat, & non suafu vel rogatu alterius: Rex quispiam exempli gratiā, nemine suadente, aut quovis modo instigante, Petrum in Baronis aut Comitis dignitatem adsciscit, hæc dignitatis collatio est regi spontanea: quod si alterius iussu aut precibus Rex ad hoc fuisset inductus, voluntariè quidem id fecisset, sed non

spontaneè. Omne ergo spontaneum est voluntarium, non econtrā.

Quaeres quarto: utrum omne voluntarium sit volitum, & omne volitum voluntarium? Respondetur omne voluntarium esse aliquo modo volitum: quidquid enim rationem voluntarii fortitur, ab aliquo voluntatis actu id habeat oportet, ac proinde aliquo modo debet esse volitum. At verò non quidquid est volitum est voluntarium, multa namque ex vi vel metu faciunt homines, & ab aliis coacti, quæ proinde iis non sunt voluntaria: sed de hoc postea redibit sermo.

VI.
Omne voluntarium est volitum, non omne volitum est voluntarium.

Quaeres quinto: utrum idem opus esse possit voluntarium simul & involuntarium. Respondetur posse: & constat dum quis tempestate iactatus merces in mare projicit, hæc projectio est absolute ei voluntaria, aliquid tamen involuntarii habet admixtum, cum summā quippè voluntatis renitentia hoc praestat, & si salvā vitā posset, merces non projiceret. De hoc tamen etiam plura postea.

VII.
Posse idem opus esse spontaneum & involuntarium.

DISPUTATIO LXXXVII.

De Violento.

PLRIMA etiam in hac questione sunt Philosophica, & latè in Physicis tractata: hic tamen quaedam ex usu de Violenti natura subjungenda, cum maximè ad Voluntarii cognitionem conducant.

SECTIO PRIMA.

Praemittuntur quaedam circa naturam violenti.

I.
Violentum dicitur, quod est à principio extrinseco, passo non conferente vim.

VIOLENTUM juxta Aristotelem 3. Ethicorum cap. 1. est, Quod provenit à principio extrinseco, passo non conferente vim: seu cujus principium est foris, & cui is qui agit, aut patitur, ut explicat S. Thomas, q. 6. art. 4. ad 2. positivè repugnat. Unde passo non conferente vim, perinde est ac passo renitente: alioqui multa essent violenta, quæ tamen à nullo violenta censentur.

II.
Dicunt aliqui nihil esse violentum ulli rei posse esse violentum, quod in eâ producitur à Deo.

Nec mihi probatur, quod ex Thomistis affirmant aliqui, nihil esse posse violentum ulli rei creatæ, quod in eâ producitur à Deo: quamvis enim sit ab extrinseco, passum tamen, inquit, non renititur, nihil quippe reniti potest Deo, præsertim cum, ut alibi diximus unicuique rei insit potentia obediens ad obtemperandum Deo. Probabilius tamen est quod affirmat S. Bonaventura in 2. d. 25. part. 2. art. 2. q. 5. Vasquez d. 25. Valentia hic puncto 3. cum Gabriele, Durando, & aliis, posse scilicet creaturam pati violentiam à Deo: unde potest homo positivè reniti quando alicubi detinetur à Deo, & illic esse cum repugnantia: demones etiam & animæ damnatæ invite detinentur à Deo in inferno. Sic si Deus calefaceret aquam, aut ignem infrigidaret, non minus essent iis calor & frigus disconvenientia,

Potest creatura pati violentiam à Deo.

quàm si producerentur ab agente aliquo creato; & appetitu innato vellent quodammodo qualitates illas non habere, & hoc sensu reniterentur.

Dices: creatura non habet inclinationem ad proprium bonum contra voluntatem Dei, ergo non erit ei violentum, quod fit à Deo, cum non sit contra illius inclinationem, utpote quæ nulla est. Respondetur non quidem esse inclinationem in creaturâ ad bonum aliquod contra voluntatem Dei, quasi reduplicativè, seu ita ut petat illud habere, etiam posito quod Deus nolit, hæc enim esset inclinatio, non inordinata solum, sed impossibilis, sicut nec lapis petit descendere, posito quod à fortiori agente detineatur. Ad hoc ergo ut aliquid sit violentum sufficit quod materialiter appetat bonum aliquod cujus oppositum hic & nunc vult Deus, seu à cujus adeptione per aliud agens extrinsecum impeditur.

III.
Rei creatæ, non reduplicativè, sed specificativè aliquid appetit, cuius contrarium vult Deus.

Nec obstat potentia illa creaturis omnibus insita ad obediendum Deo; esto enim sit in rebus hujusmodi subiectio, & subordinatio naturalis respectu creatoris, hoc tamen non tollit quin possit res illa esse ei violenta, utpote contra naturalem ejus inclinationem, & appetitum specificativè, & secundum se spectatum, cum frigus etiam à Deo in igne productum non propterea definat esse ei malum. Hoc clarè in aliis rebus cernitur: in ferro exempli gratiā est hujusmodi subordinatio, & subiectio respectu hominis, cum ipsi illud elevanti aut ad alios usus applicanti obediatur, & tamen elevatio illa non definit esse ferro violenta: & sic de cæteris.

IV.
Creatura subordinatio respectu creatoris non tollit, quo minus possit rei aliqua esse ei violenta.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

Sitne rei alicui desitio violenta.

I. **R**ATIO dubitandi est, nam neque est violenta instanti quo res desinit, cum tunc res non sit, & consequenter nec existit inclinatio contra quam sit desitio, neque in instanti precedente, cum illo instanti non sit desitio; nihil autem potest esse violentum, nisi quando est.

II. Dicendum nihilominus desitionem posse rei alicui esse violentam, idque eo instanti quo desinit, si ei tunc debeatur conservatio, ad hoc autem sufficit quod immediate ante extiterit, sicque est contra appetitum & exigentiam non presentem, sed præexistentem, quod satis est ad violentiam, cum sit satis ad injuriam, qui enim destruit rem alterius, vel hominem occidit, facit ei injuriam, quia destruit rem alienam, seu rem ipsius, licet eo instanti quo destruitur non sit ipsius, cum tunc nullius sit, nullus enim habere potest dominium illius, quod non est, ut supra ostendi D. 34. sect. 4. num. 1. & sequentibus. Imò si unus Angelus posset alium Angelum vel hominem momento annihilare, negabit opinor nemò annihilationem illam ipsi fore injuriosam, ergo & eodem modo esse poterit violenta.

III. Ad hoc itaque ut res aliqua in desitione, seu destructione patiatur violentiam, non requiritur, ut res illa tunc existat, sed ideo patitur violentiam, quòd non existat, cum ei tunc debeatur existentia. Hinc tamen oritur difficultas, sequi enim videtur rem illam semper postea, etiam post primum instans desitionis, pati violentiam, cum tunc etiam non existat. Negatur tamen sequela: sicut enim non dicitur res desinere tempore sequente, sed solum primo instanti, licet tam non sit illo insequente tempore, ac illo instanti, ita non nisi illo instanti desitio dicitur ei violenta. Ratio est: tunc enim solum est illi violenta desitio, seu non esse, quando debebatur ei conservatio, seu quando pugnam & contrarietatem suam exercent forma, & illius privatio, hæc verò solum contingunt primo instanti desitionis, nullo siquidem instanti sequente post primum debetur ei conservatio, ipso facto namque quòd semel desierit, & interrumpatur cursus quasi existentie, non amplius habet jus ad existendum, imò non nisi miraculose potest denuò existere, connaturaliter enim in his circumstantiis habere esse amplius non potest.

IV. Quæres, utrum privatio possit alicui esse violenta. Respondetur affirmativè: cum enim subiectum frequenter positivam inclinationem & appetitum habeat ad formam aliquam, tanquam ad suam perfectionem, seu ut ad aliquid sibi bonum, est contra illius inclinationem & propensionem illo carere. Hoc tamen intelligitur non quando subiectum habet quamcumque capacitatem & aptitudinem ad illam formam (quo modo tenebræ non sunt violentæ aëri) sed peculiarem habere debet illius exigentiam, sic materiæ primæ violentum esset spoliari omni formâ, igni orbari calore, aquæ non solum habere calorem, sed etiam carere frigore sibi connaturaliter debito, & alia id genus.

V. Sic etiam agentia naturalia patiuntur violentiam, quando concursus ipsis denegatur ad operandum, cum maximum sibi à naturâ insitum habeant impetum & inclinationem ad operationes sibi connaturales, ut ignis ad comburendum, lapidis ad cadendum & similia, quæ his agentibus ideo sunt violenta, quia secundum se, & antecedenter ad impedimentum extrinsecum habent virtutem adequatam in se respectu talium operationum & effectuum, ut supra diximus, licet in sensu composito subtractionis concursus, non possint, & consequenter nec petant agere.

VI. Neque in causis tantum necessariis hoc verum est, sed interdum etiam in liberis; quæ scilicet præveniuntur cogitatione ex se indifferente, & reliqua omnia habent ad liberè operandum requisita, patiuntur etenim violentiam respectu illius actus, quem voluntas exempli gratiâ de facto erat elicitura, si ab eo merè ab extrinseco impediatur, ut si Deus subtrahat concursum: Licet autem humanitas pateretur violentiam, si privaretur omni subsistentiâ, Humanitati tamen Christi non erat violentum spoliari propriâ subsistentiâ, utpote cujus defectus melius suppletur per divinam.

Non causa tantum necessaria, sed etiam libera per subtractionem concursus pati possunt violentiam.

Non causa tantum necessaria, sed etiam libera per subtractionem concursus pati possunt violentiam.

SECTIO TERTIA.

Positne actio esse violenta agenti.

I. **Q**UON aliiis terminis proponi solet, utrum agenti quâ agenti inferri possit violentia. Et videtur non posse, tum quia in ipsa definitione violenti ponitur passum, quòd proinde essentiale videtur violentiæ: deinde in violentiâ non debet agens conferre vim, si autem agat, necessariò confert vim, cum physicè influat.

II. Mihi tamen non improbabile videtur, quod affirmant aliqui, posse scilicet actionem interdum esse agenti violentam, quando nimirum sit ab ex-

trinseco contra naturalem propensionem & inclinationem agentis, & consequenter, licet agat, agit tamen coactè, sicque vis ei infertur, etiam quâ agenti. Sic si quis malleo utatur, sursum eum elevando motu violento, & per illum alia corpora sursum similiter impellat, motus ille & ut actio, quâ corpora illa gravia movet sursum, non minùs est malleo violenta, quàm motus quo ipse malleus sursum movetur, quamvis aliqui hanc vocent violentiam tantum radicalem. Illa tamen videtur esse mens Aristotelis 2. Ethicorum, ubi ait animalia & inanimata vi multa facere, & pati. Unde & S. Damascenus lib. 2. de fide cap. 24. inspontaneum ait, non modò in patiendo, sed etiam in agendo reperiri.

Nec obstat, in definitione violenti poni passum, sumitur enim latè pro subiecto scilicet denominationis. Unde agens tunc patitur vim extrinsecam, dum cogitur id agere, quod est contra naturalem ejus inclinationem, eo modo quo aliquid patitur & recipit extrinsecè. Et hoc modo explicatur etiam quod in definitione violenti additur, Passio non conferente vim, seu renitente; nec enim requiritur ut positivè & physicè non agat, sed ut quantumcumque agit, agat non secundum inclinationem naturalem & propensionem, sed coactum ab extrinseco, quod ubi contingit patitur violentiam. Unde non video cur non possit anima vel Angelus in operationibus etiam vitalibus, à se elicitis, pati violentiam, de quo plura dicentur sect. sequente, num. octavo.

Quæres, utrum privatio possit alicui esse violenta. Respondetur affirmativè: cum enim subiectum frequenter positivam inclinationem & appetitum habeat ad formam aliquam, tanquam ad suam perfectionem, seu ut ad aliquid sibi bonum, est contra illius inclinationem & propensionem illo carere. Hoc tamen intelligitur non quando subiectum habet quamcumque capacitatem & aptitudinem ad illam formam (quo modo tenebræ non sunt violentæ aëri) sed peculiarem habere debet illius exigentiam, sic materiæ primæ violentum esset spoliari omni formâ, igni orbari calore, aquæ non solum habere calorem, sed etiam carere frigore sibi connaturaliter debito, & alia id genus.

Sic etiam agentia naturalia patiuntur violentiam, quando concursus ipsis denegatur ad operandum, cum maximum sibi à naturâ insitum habeant impetum & inclinationem ad operationes sibi connaturales, ut ignis ad comburendum, lapidis ad cadendum & similia, quæ his agentibus ideo sunt violenta, quia secundum se, & antecedenter ad impedimentum extrinsecum habent virtutem adequatam in se respectu talium operationum & effectuum, ut supra diximus, licet in sensu composito subtractionis concursus, non possint, & consequenter nec petant agere.

Neque in causis tantum necessariis hoc verum est, sed interdum etiam in liberis; quæ scilicet præveniuntur cogitatione ex se indifferente, & reliqua omnia habent ad liberè operandum requisita, patiuntur etenim violentiam respectu illius actus, quem voluntas exempli gratiâ de facto erat elicitura, si ab eo merè ab extrinseco impediatur, ut si Deus subtrahat concursum: Licet autem humanitas pateretur violentiam, si privaretur omni subsistentiâ, Humanitati tamen Christi non erat violentum spoliari propriâ subsistentiâ, utpote cujus defectus melius suppletur per divinam.

Ostenditur agenti quâ agenti inferri posse violentiam.

Quid in definitione violenti intelligatur per passum.

Privatio potest rei alicui esse violenta.

Tunc hoc contingit, quando subiectum habet alicuius formam exigentiam.

Si agentibus naturalibus negatur concursus, patiuntur violentiam.

Non causa tantum necessaria, sed etiam libera per subtractionem concursus pati possunt violentiam.

SECTIO QUARTA.

Reliqua ad naturam violenti spectantia: ubi utrū intellectus & voluntas in actibus positivis pati possint violentiam.

I.
Possint dari motus medius inter naturalem & violentum.

P R I M U M quod quaerimus, est, darine possit motus medius, seu qui nec naturalis sit, nec violentus. Negat Vasquez hic, D. 25. Mihi tamen probabilius videtur contrarium: ita Suarez 1. 2. D. 2. sect. 1. n. 5. & alij. Ratio est: quidam enim motus sunt, qui neque à passo appetuntur, nec etiam illis resistit, sed negativè se circa illos habet, qualis est motus circularis ignis in sua sphaera, quod etiam de sphaerarum caelestium circulationibus affirmant multi. Nec obstat quod in contrarium adfert Vasquez, nempe ignem illum, & cœlum esse in proprio loco, sicque petere in eo quiescere, motus proinde erit illis violentus. Hoc inquam non obstat, quod enim petit ignis (idem suo modo est de cœlo) solum est, ut sit in sua sphaera, sicque nullus motus est illi violentus, nisi qui eum à sua sphaera dimovet: cum ergo motus iste circularis hoc non praestet non erit ei violentus. Nec etiam hic motus erit igni naturalis, utpote qui motum illum non exigit, nec magis petit in sua sphaera moveri, quam quiescere, nec e contra. Quare Aristoteles lib. 2. de cœlo, cap. 2. motum circularem ignis in sua sphaera, qui rapitur à sphaera lunæ vocat præternaturalem, quia scilicet nec illum petit, ignis, nec ei repugnat. Addunt aliqui motum elementi extra suam sphaeram esse ei interdum naturalem, ut contingit, inquit, dum attracto in tubo plumbeo aëre, aqua ascendit; hic enim motus videtur aquæ naturalis, utpote cui, ut pars est Universi, connaturale est hic & nunc ascendere ad vitandum vacuum. Probabilius tamen est ascensum illum esse aquæ violentum, ut constat ex vi, quæ ad eius elevationem est necessaria, quod indicio est, eam tunc gravitare.

Nullus motus igni in sua sphaera est vel violentus vel naturalis.

Aqua naturam interdu affert ad naturalem.

II.
Nemo sibi inferre potest violentiam.

Secundò inquiri solet, an possit quis sibi inferre violentiam. Dicendum videtur non posse, idque licet se percutiat, aut etiam occidat. Ratio est: omnis quippe actio hominis in seipsum est ab intrinseco, violentia autem esse debet à causa extrinsecâ.

III.
An pati quis violentiam possit à forma supernaturali.

Tertiò quaeri potest, utrū possit subjectum pati violentiam à formâ supernaturali, sibi à Deo infusâ. Negat Suarez hic, d. 2. sect. 3. n. 6. forma namque omnis supernaturalis, inquit, ornat & perficit subjectum, ac proinde non potest esse contra naturalem illius exigentiam. Existimo nihilominus, si dari possint formæ supernaturales materiales, quales admittunt multi in corporibus beatorum, & consequenter si sint possibiles calor & frigus supernaturales, existimo inquam, à formis etiam supernaturalibus posse subjectum aliquod pati violentiam; esset enim calor supernaturalis disconveniens aquæ, frigus igni, &c. & contra naturalem eorum exigentiam, sicut qualitas dolorifera, quam aliqui statuant supernaturalem, est de demonibus disconveniens à qua proinde patiuntur violentiam, & eorum natura exigit non illam habere. Unde non est de conceptu omnis formæ supernaturalis, ut sit perfectio subjecti.

Calor supernaturalis affert disconveniētiā aquæ, frigus igni.

Quartum, quod hic inquirendum occurrit, est utrū voluntas pati possit violentiam. Quoad privationes dixi in fine sectionis præcedentis posse, ut si Deus voluntati, omnibus aliis ad actum aliquem liberum eliciendum necessariis instructæ, denegaret concursum, sicque ab actu illo impediatur merè ab extrinseco. Quoad actus verò positivos, major est difficultas: existimo tamen, si Deus per se actum aliquem amoris vel odij sine omni voluntatis concursu (quod multi fieri posse affirmant) infunderet, & voluntas reniteretur, omnique modo actum illum ex se expellere conaretur, existimo inquam, actum illum à Deo illi infusum, fore ei violentum.

IV.
Possint voluntas pati violentiam.

In actibus à Deo solis sufficit voluntas pati violentiam.

Hinc ulterius à fortiori infero, posse voluntatem pati violentiam ex infusione alicuius habitus, si nimirum voluntas appetu elicitio eius infusione vel conservationi renitatur, præsertim, si contrarijs actibus eum expellere conetur, & nequeat, Deo, ut potest, eum adhuc conservante.

V.
Per infusionem etiam habitus alicuius voluntas pati violentiam.

Addo, probabilius mihi videri, etiam in actibus à voluntate elicitis posse eam pati violentiam. Ponamus exempli gratiâ voluntatem, per vehementem objecti alicuius propositionem, ad illius amorem excitari, si Deus tunc suspendendo concursum ad amorem, eam per prædeterminationem Physicam ad illius odium necessitaret, odium hoc ei esset violentum, contra quod proinde nitetur & illud excutere, omnique modo se ab eo expellere conaretur. Quod etiam in actibus à voluntate imperatis, si Deus illos modo dicto impediatur, contingit.

VI.
Voluntas etiam in actibus alicuius elicitis pati potest violentiam.

Dices: aperte contra violenti definitionem videtur asserere, per operationes à voluntate elicitas, illam pati violentiam, violentum enim esse debet à principio extrinseco, passo non conferente vim, quorum neutrum hic contingit, hæc siquidem operationes imprimis sunt à principio intrinseco, ipsa scilicet voluntate, nihil autem magis intrinsecum, quam idem sibi. Deinde passum, eadem scilicet voluntas confert vim, in has scilicet operationes physicè influendo, ergo ex duplici capite repugnat has operationes esse voluntati violentas.

VII.
Que passio alicuius definitione violenti intelligendum sit sibi, Passio non conferat vim.

Ut ab hoc ultimo incipiam, certum videtur, passio non conferente vim, non esse idem ac passio in operationes illas physicè non influente, omnes namque, tum Philosophi tum Theologi inquirunt, utrū causa Physica in suis actibus pati possit violentiam; quæ tamen quæstio nulla esset, si per non conferre vim intelligeretur non influere, perinde enim esset ac quærere, utrū causa Physica influendo in suos actus, possit in eas non influere. Deinde quantumvis Deus particulam aliquam terræ elevaret ad producendum instrumentaliter ubicationem suam extra suum centrum, adhuc ubicatione illa esset terra violenta, ergo non debet terra in eam conferre vim, & tamen Physicè in eam influit, ergo non conferre vim non est Physicè non influere. Itaque non conferre vim, ut sect. præcedente dixi n. 3. idem est ac aliquid contra inclinationem suam naturalem agere, seu ab extrinseco coactum, ut hic contingit, Deo terram ad ubicationem illam, voluntatem ad odium necessitante.

VIII.
Passio non conferente vim, non est vim, ac passio non efficitur.

Ubicatio ab igne extra sphaeram instrumentaliter producta, esset igni violenta.

Quoad primum verò, quod scilicet violentum debeat esse ab extrinseco, dico non esse necessarium, ut sit adequatè ab extrinseco, sed sufficit quod principium extrinsecum rapiat & necessitet intrinsecum ad aliquid in se producendum naturali eius inclinationi contrarium, ut hic de ubicatione & odio contingit, de quibus n. præcedente.

IX.
Quo sensu violentum debeat esse ab extrinseco.

Quod

X. Quod de voluntate dixi, dicendum similiter existimo de intellectu, posse scilicet illum in actibus à se elicitis pati violentiam, sicut contingeret si dum intellectus per vivacem objecti alicujus apprehensionem, vehementer ad assensum illi præbendum attraheretur. Deus concursum ad assensum illum suspenderet, & intellectum ad assensum contrarium elicendum cogeret. Hoc à fortiori sequeretur, si Deus, quod multi fieri posse opinantur, judicium illud sine intellectus cooperatione infunderet. Cum ergo hic & nunc iudicet intellectus melius sibi esse, non habere eiusmodi judicium, illius sive productio sive infusio est quasi contra appetitum eius innatum.

XI. Quæritur quinto, Utrum potentia externa, visus, auditus, &c. pati possint violentiam. Existimo posse in actu negatione, nec enim minus oculo deberi videtur visio, proposito debite objecto, quam iudicium intellectui in casu numero præcedente assignato: si ergo Deus concursum in ijs circumstantijs denegat, negatio visionis æquæ erit oculo violenta, ac negatio iudicii violenta intel-

lectui, cum par utrobique sit horum actuum exigentia. Quoad actus vero positivos probabilius videtur non posse eos esse sensibus externis violentos, quamvis esse possint violenti voluntati, si nimirum voluntate Petri invitâ, oculos quis eiusdem Petri aperiat, & velit nolit efficiat ut objectum aliquod videat: idem est de alijs sensibus.

Quæritur sexto: Utrum violentia causet involuntarium. Respondetur affirmative; est enim contra exigentiam illius, qui aliquid vult, cui proinde is hoc sensu non confert vim, sed ei renititur. Quando autem voluntas juxta dicta n. sexto cogitur ad actum aliquem contra suam inclinationem elicendum, hic actus erit ei simpliciter involuntarius: ad voluntarium namque simpliciter requiritur aliquid ita esse ab intrinseco, ut non sit etiam ab extrinseco per vim à fortiori agente illatam, & ad actum illum elicendum cogente. Quia tamen voluntas Physicæ ad actum illum concurret, dici potest actus voluntarius secundum quid, & in hoc differt ab actu aliquo vel effectu, qui planè est ab extrinseco, de quo Disp. sequente, sect. I. n. I.

XII. Violentia causat involuntarium.

Huiusmodi actus esse voluntarius secundum quid.

DISPUTATIO LXXXVIII.

De Involuntario.

OPPOSITA juxta se posita magis elucescunt: ut ergo ratio voluntarii, cujus conceptum paulò antè tradidimus, perfectaque illius cognitio ad hunc de actibus humanis tractatum maximè conducit, clarius dignoscatur, disputationem subjiciam de involuntario, præsertim cum circa illud multa sint, non digna tantum scitu, sed necessaria. Triplici verò ex capite oriri solet involuntarium, ex metu scilicet, concupiscentiâ, & ignorantia, de quibus proinde hic suo ordine agendum. De violento autem quo pacto effectum inde secutum reddat involuntarium, dixi in fine Disputationis præcedentis, & jam aliquid hæc de re subjiciam.

Ex triplici oritur involuntarium.

SECTIO PRIMA.

Utrum metus causet involuntarium.

I. Qui idolo incensum merè coactus offeri, id facit involuntarium.

IOLENTUM tollere rationem voluntarii communis est Doctorum sententia, unde qui merè coactus ab intrinseco facit aliquid, involuntariè facit, si nimirum sine suo consensu id præstet: sic si quis vi cogeretur incensum offerre idolo, rapiendo scilicet ejus manum, eaque ad hoc opus utendo, hæc actio non foret ei voluntaria.

II. Quæ ex metu sunt sunt simpliciter voluntaria.

Ad rem ergo præsentem, ea quæ ex metu sunt sunt simpliciter voluntaria, cum ex voluntate absolutâ & efficaci procedant: unde qui metu coactus negaret fidem, gravissimè peccaret. Hæc est communis omnium sententia, quam etiam tenet Aristoteles 3. Ethicorum cap. I. ubi de ijs quæ ex metu sunt loquens, ait ea quæ metu sunt magis esse voluntaria quam involuntaria. Idem habet S. Augustinus q. 24. in Num. Suarez hic d. 3. sect. I. Vasquez d. 27. cap. 3. & alij: Idem similiter docet R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

S. Thomas hic, q. 6. a. 6. & fuscè probat.

Quando ergo Aristoteles loco citato asserit illa quæ quis metu submersiois facit, ut cum merces in mare projicit, spontanea quidem esse, simpliciter tamen invita, solum vult ista secundum se spectata & seclusis hisce circumstantijs esse simpliciter invita; nemo enim, inquit, rerum suarum sponte jacturam facit, id est non nisi metu gravioris mali coactus, qui tamen metus hic & nunc facit ut velit absolute, id quod aliàs absolute nollit, & jam etiam cum quadam repugnantia & nolentate facit, licet fortè solus amor antecedens illarum rerum sufficeret ad involuntarium. Unde ut ait S. Thomas citatus, quæ ex metu sunt, sunt voluntaria simpliciter & involuntaria secundum quid, sicque voluntaria mixta. Sermo autem hic est de ijs rebus, quæ per se acerbæ sunt, ac molestæ: quando enim metus alicujus rei facit, ut rem aliàs jucundam quis amplectatur, non reddit actionem illam involuntariam, ut cum quis metu mortis cibum capit, & id genus alia, sed potius reddit eam magis voluntariam.

III. Explicatur dictis quoddam Aristotelis circa involuntarium ex metu.

Non est hic sermo de rebus jucundis, sed molestis.

IV. Quod verò ea quæ ex metu sunt sunt saltem secundum quid involuntaria, constat: in primis enim ista dum sunt causant facienti tristitiam: Deinde ea quæ est facilij.